

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 16 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 4 „ — „

Helyben házhoz hordva:
 Egész évre . . . 20 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 5 „ — „

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 24 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, május 15.

Takarékpénztárak bünpörei.

(K. Ö.) A szegedi büntető törvényszék egy monstre bünpörrel foglalkozik, melynek anyagát az apátfalvi takarékpénztár bukása szolgáltatja, mely nem kevesebb mint százhetvenhárom rendbeli sikkasztást és harminczhét rendbeli okirathamisítást ölel fel. A vádlottak, mint minden takarékpénztári bünpörben, a pénztáros, az ellenőr és az igazgató. A pénztárnok sikkasztott, az ellenőr nem ellenőrzött semmit, az igazgató pedig semmivel sem törődött. A bünösök talán meg lesznek büntetve, a pénztárat vagy rekonstruálja magát, vagy felszámol, a betevők megsiradják pénzüket és a világ tovább halad a maga útján.

A közvéleményt első ízben a kis-czelli takarékpénztár bukása rázta fel és mindenki belátta, hogy ez így nem mehet tovább. Nem lehet oly intézetekre betéteket bízni, melyek mindennap fizetésképtelenné válhatnak, még akkor is, ha nem lopnak, nem sikkasztanak pénztárosok és ellenőrök. De nem lehet betéteket olyan pénztáratokra sem bízni, melyeknél a sikkasztások lehetségesek, legalább is oly alakban, hogy a pénzkezeléssel megbízott hivatalnok esztendő hosszu során át folytathatja bünös manipulációit, anélkül, hogy az ellenőrző közegek a sikkasztásra rájönnének.

Lám, Ausztriában csak egy nagyobb

arányu takarékpénztári bünpör, a lemergi fordult elő és ime, a képviselőház asztalán ott van a takarékpénztárak ellenőrzéséről és a takarékpénztári szabályzatok revíziójáról szóló törvényjavaslat. Nálunk a kis-czelli takarékpénztár bukását számtalan pénztárat bukása követte, azért a bajok orvoslását célzó törvénytervezet elkészültéről tudomásunk nincsen. Annak idején megígérték ugyan, hogy a megfelelő törvényes intézkedésekről hamarosan gondoskodni fognak, máig is azonban mindössze annyi történt, hogy a kereskedelmi és iparkamarákat kéri meg, hogy mikép gondolkodnak az ügy felől.

Azzal védekezni, hogy az ügyet elhamarkodni nem szabad, mert fontos érdekek forognak kockán, kényelmes eljárásnak ugyan megjárja, de semmikép sem annak a fontos pénzügyi és szociális feladatoknak, melyek a takarékpénztárak működéséhez fűződnek, melyet azonban csak úgy teljesíthetnek, ha a közönség feltétlen bizalmával találkoznak. Hogy példát mondjak, mikor fogjuk mi azt elérni, hogy a mi takarékpénztári betétkönyvecskéink pupilláris biztonságuk és óvadékképesek legyenek, mint az Ausztriában van, ami csak azzal a nagy bizalommal lehet kapcsolatban, melylyel a közönség a takarékpénztárak működését kíséri. Nehogy az megrendüljön, siettek új törvényjavaslattal a takarékpénztárak ügykörét szabályozni.

Nálunk erre természetesen kevésbé van szükség. A közönség soha sem vi-

seltetett valami nagy bizalommal a takarékpénztárak iránt. Innét az óvatos eljárás a betétek elhelyezésénél. Akinek elhelyezni való pénze van, az rendszerint nem egy pénztáratra bizza a pénzét, hanem többre, nehogy az egyik megbukván egész vagyona odaveszessen. A mi takarékpénztáraink ezzel sokat nem törődnek, mert javarészt már rég elvesztették tulajdonképpen jellegüket, a közséji jelleget és a humanisztikus célt is csak úgy követik, hogy évenként pár száz forintot odadobnak a jótékonyaság asztalára. Most már semmi egyebek, mint közkereseti részvénytársaságok, melyek más érdeket nem ismernek, mint az osztalékérdeket. Ennek fokozása céljából alakultak át lassankint bankintézetekké, melyek a hitelforrások természetére és a hitel mértékére nézve semmiben sem különböznek a rendes banküzletektől.

Nézetünk szerint tehát a takarékpénztári reformnak két irányban kell megindulnia. Az ellenőrzés tekintetében tegye meg az állam, a mi kötelességet ró rá a nemzetvagyon védelmének szüksége. A másik az, hogy a takarékpénztárak, mint ilyenek alakuljanak át oly pénztáratokká, melyek banküzleteket egyáltalában nem kultiválnának, hanem a humanisztikus cél szem előtt tartásával a betétek útján nyert tőkék szolid elhelyezésére szoritkoznának. Felesleges külön hangsúlyoznunk, hogy itt a mobilitásról is kellően gondoskodva lenne.

Ideje, hogy ezen a téren valami tör-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Nagy Lajos és Petrarca.

— Fraknoi püspök tegnapi felolvasása nyomán. —

(P. N.) A tizenennyedik század egyik leg-ravaszabb, sikerei után itélve pedig kétségteletlenül legnagyobb diplomátája, Róbert Károly király harmincznegy esztendő uralkodása után rendezett örökségével együtt azt a nagy elvet is rátestálta fiára, Nagy Lajosra, hogy az Anjouk sorsa összeforrott Magyarországgal: a magyar birodalom nagygyá lesz, ha az uralkodó politikája sulypontjává a magyarságot teszi.

Soha olyan kedvező körülmények között király nem lépett a trónra, mint Nagy Lajos, soha a talaj egy nagy birodalom megalkulására úgy megmunkálva nem volt, mint Róbert Károly sirbaszálltakor. A magyar nép politikai érettségének tetőpontján volt, az anyagi és szellemi súlyedés után a jólét és műveltség kora érkezett el, a renaissance első éveiben Olaszország után éppen hazánkban volt érezhető legjobban a szellemi megújulás frissessége. Lajosnak föladatul az maradt, hogy teljes egészszű építse ki az »archi-regnum«-ot. A nápolyi hadjáratok, habár közvetlen ok rájuk Endre királyfi meggyilkoltatása volt, közvetve azt a célt is szolgálták, hogy Lajos megszilárdítsa birodalmát Olaszország felé s belevonja hatalmi körébe a kisebb olasz államokat.

Sajátságos hatása a renaissancenak, hogy mig Magyarországon az erőbeli emelkedésnek volt az okozója, addig Itáliában az erkölcsök ellazulása, ledérség és elpuhulás járt a nyomán. Az apróbb uralkodók udvara nyíltan üzte erkölcselenségeit; Johannának udvarában, hol Boccaccio mintegy udvari poétaként olvasgatta föl novelláit, a királyné maga adta a példát a laszcivításban udvarhölgyeinek. Veronában a teljesen tehetetlen Scala Alberto helyett fia Mastino vezette a kormányt, Rómában pedig, az örök városban Cola di Rienzi, az »utolsó tribun« volt az ur. VI. Kelemen pápa Avignonban székelt s Petrarca hiába írta meg híres levelét, melyben Krisztus helytartóját kérte, hogy térjen vissza Szent-Péter városába.

Petrarca, hogy Laurája közelében lehessen, elzárkózott Vaclusebe s csak akkor mozdult ki onnan, mikor a párisi egyetem a római szenátussal egyidőben hitta meg, hogy megkoszoruzhassa a költők koszorújával. Petrarca Rómát választotta s 1341. április hónapjában Orso dell' Anguilara szenátor a Capitoliumon fejére tette a koszorút. Ekkor ismerkedett meg Rienzivel s később, mikor visszatért Franciaországba, nagy lelkesedéssel hallotta, hogy a római nép fellázadt az urak ellen s Rienzit kiáltotta ki tribunnak.

Ilyenek voltak Itáliában a viszonyok abban az időben, melyre Endre királyfi meggyilkolása is esik. Johanna a saját kastélya erkélyére akasztotta fel, »olyan sors — írja Petrarca,

— melynél busabbat s gonoszabbat a görög tragédia írók sem tudtak kigondolni.«

Az ellentétnek, mely Nagy Lajos király és VI. Kelemen politikája közt ekkor keletkezett, nem csak az volt az oka, hogy a pápa magának vitatta a jogot Endre gyilkosainak megbüntetésére. A pápa félt, hogy a magyar király segítőkezet nyújt Rienzinek, érezte, hogy Lajos nápolyi hadjárata nemcsak Endre halálának a megbosszulása lesz. Megmozgatott tehát minden követ, hogy Lajos király útjába akadályokat gördítsen. Veronába, melyen át Nagy Lajos hadainak vonulni kellett, Petracát küldte követnek a Scalák udvarába. Feladata volt Petrarckának rábírnai Scala Mastinot arra, hogy tagadja meg az engedelmet a magyar hadak átvonulására. Fraknoi Vilmos tegnapi akadémiai felolvasásában jelentette, hogy a Vatikán levéltárában megtalálta azt a megbízó levelet, melyet Kelemen adott Petrarckának a Veronába való utazására.

Lajos király megbízottjai, Garai János veszprémi püspök és Treutel Miklós pozsonyi ispán már régen Olaszországban jártak puhatóldzni s a hadjárat útját előkészíteni, mikor Petrarca 1347. novemberében utrakelt Veronába. Utjából négy levele maradt fenn; az első egy barátjának szól s Rienziről beszél benne. Magasztalja a tribunt, együttérzését fejezi ki a szándékaival, törekvését csaknem egészen a magáévá teszi. Ez a levél az oka, hogy a francia és német történészek úgy tüntetik fel Petrar-

ténjék, mert különben megtörténhetik az, hogy a hamis érdekek felülkerekedése mellett történik meg a reform, mely esetben a dolog velejére hatni, teljes lehetetlenség leend.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház mai ülése.

Budapest, május 15.

Ma hire járt a képviselőház folyosóján, hogy a szociáldemokraták hét újabb összeférhetlenségi bejelentést intéztek a képviselőház elnökéhez.

Állítólag mind a hét kormányparti képviselő ellen irányul és mint a hogy a szociálisták híresztelik, ezentul nap-nap után fognak kedveskedni a Háznak néhány ilyen bejelentéssel, sorra-rendre kiirván a Magyar Kompass-ból azokat a képviselőket, — tartozzanak bármely párthoz, a kik inkompatibilitásban leledzenek, illetőleg a kik olyan állásokat töltenek be, melyekről a bejelentők úgy vélik, hogy azok nem kompatibilisek a képviselői állással.

Hogy az a hét bejelentés, a melyről ma a folyosókon beszéltek, kik ellen irányul, azt nem tudják, mert Perczel Dezső elnök, a kihez a bejelentő levelek címezve vannak, nem volt a Házbán.

Sőt niacs is Budapesten, elment tolnamegyei birtokára és a mai ülésen Tallián Béla elnököt helyette.

Igy hát a két levél felbontatlanul hever az asztalán és a szükséges intézkedések e bejelentések dolgában csak akkor fognak megtörténni, ha az elnök ismét visszaérkezik a fővárosba.

Addig pedig előreláthatólag még néhány darabbal megszorodnak az összeférhetlenségi bejelentések, melyekről különben konstatálhatjuk, hogy a Házbán nem keltenek valami nagy mozgalmat.

Ellenben annál több alkalmat adnak a vicczelődésekre.

És igaza van annak a képviselőnek, a ki azt mondta:

— Csudáalom, hogy még nem akadt valami élelmes vállalkozó, a ki en gros nyomatna ki ilyen bejelentésekhez való blankettákat, melyeket egyszerűen csak ki kell tölteni.

*

Tallián Béla elnököl. A Ház mindenekelőtt harmadszori olvasásban elfogadta a szeszkonningensről szóló törvényjavaslatot azután folytatta a börze-adóról szóló javaslat általános tárgyalását.

Bartha Ödön: A függetlenségi párt nyílt kérdésnek hagyta fenn tagjaira nézve a javaslat elfogadását. A párt minden tagja helyesli a tőzsde megadóztatásának elvét, de nyílt kérdésnek tekinti, hogy e javaslat a mai alakjában és az adott körülmények között helyes-e és czélszerű-e. A javaslat hívei első sorban retorziót látnak e javaslatban. Különösen azok a körök, a melyet a súlyos gazdasági helyzetüknek kuforrását a tőke uralmában látják, holott az igazi ok a tőke szegénység. Maga az előadó is hangsúlyozta e javaslatnak szociális jelentőségét. Világos, hogy e javaslat eszköz akar lenni bizonyos agitációk lecsillapítására. Ez a javaslat különben amphibium bélyeg és adó is, azután se nem bélyeg, se nem adó, se nem hus se nem hal. Minthogy a tőzsde megadóztatásának elvét helyesli, a javaslatot általánosságban elfogadja és kifogásait csak a részleteknél fogja érvényesíteni.

Weisz Berthold volt a következő szónok, ki Rakovszkyval polemizálva, kimutatja, hogy a tőzsde-adónak mindenütt, a hol behozták, nagyon jelentéktelen pénzügyi eredménye volt. A pénzügyminiszter bizonyíthatja, hogy a tőzsde-tagok nem vonják ki magukat a rendes jövedelmi adózás alul. Különben a tőzsde részéről senki sem agitált a tőzsdeadó ellen. Ezeknek a köröknek különben sem szokása magukat hazafias kötelességük teljesítése alól kivonni. Ha behozzák a tőzsde-adót, abból ki fog derülni, hogy milyen csekély, milyen jelentéktelen a tőzsde forgalma. Azt a 154 millió forintot, melyet Rakovszky István említett, nem a tőzsde nyerte az értékpapirokon, hanem nyerték magánosok, alapok, vállalatok, káptalanok, a melyek vagyonukat értékpapirokba fektették.

Folónyi Géza jelentkezik szólásra, mert Weisz Berthold nemely kijelentésére akar reflektálni. Weisz beszéde olyan, mint a következő kuplé:

In Paris wohnen auch Franzosen,
Es gibt auch zerrissene Hosen;
A böhmische Köchin ist noch kein Klavier,
Das ist so sicher, wie zweimal zwei ist vier.

Weisz Berthold: Zongora kísérettel adja elő. (Általános derűlttség.)

Polónyi: A tőzsde-adót már régen követelte a függetlenségi párt a 48-iki törvény egyenlő teherviselési intézkedése alapján. Hol van az egyenlőség, amikor egy adómentes állampapirokkal rendelkező egyén ügyletei nem esnek illeték alá, míg a haszonbérlet, holott a föld és haszonbérlet meg van adóztatva, ügyletei illeték alá esnek. A javaslatot mégis elfogadja, bár elégtelen és rossz. Elfogadja azonban azért, mert a javaslat bármily elégtelen is, mégis lépést jelent a tőzsde megadóztatása felé. Kifogásolja azokat a módokat, amelyek a tőzsdén az ügydökök az üzleteket kötik. Nem a tőzsdén bonyolítottak le az üzletek, hanem a komisszionárius könyvében. Sokan, akik játszottak azt hiszik, hogy a tőzsdén játszottak, pedig csak a komisszionárius könyvében szerepeltek. Ezeknek és ehhez hasonló dolgoknak elejtüket kellene venni. Sokan pártfelekezeti kérdésnek mondják, amikor a tőzsde megtámasztásáról van szó. Ez nem áll. Ő nem tekinti, hogy milyen vallásnak intézik a tőzsde sorsát, hanem azt, hogy kik és hogyan.

A törvényjavaslatot általánosságban megszavazza. (Helyeslés.)

Öt perc szünet.

Szünet után

Darányi földmivelésügyi miniszter benyújtotta a gazdatiszterokról szóló javaslatot.

A börzeadóhoz Pader Rezső és Lukács miniszterek beszéltek.

A vitát holnap folytatják.

Félszázados orvosi jubileum.

Nagyvárad, május 15.

A nagyváradi és biharmegyei orvosi kar és a nagyváradi társadalom színe-java ma jubilálni gyűlt egybe a megyeház nagytermébe. A jubiláns egy galamb ősz, nyájas, bizalom gerjesztő tekintetű öreg ur, dr. Kutiák Ágoston, a ki ezelőtt 50 évvel szerezte meg a doktori oklevelet a bécsi egyetemen s aztán ide jött Magyarországra, hogy itt szórja el gazdag tudománya kincseit, itt gyógyítsa a szenvedő emberiséget, itt gyakorolja a szivjóságot, a humanizmust. A mai napot kartársai ünneppé emelték. Jól tették, a maguk pályáját tették ezzei becsültebbé, tiszteltebbé s a kartársak

cát, mint Reinzi legbensőbb barátját. Annál feltűnőbb az az ellenmondás, melyet e levél s egy héttel később, november 29-én kelt másik levele közt találunk. Ezt magához Rienzihez intézte. A hírek, mondja, melyeket róla kap, elszomorítják. Inti, hogy ne engedjen a rossz befolyásoknak, ne hallgasson gonosz, vagy meggondolatlan tanácsadókra. Azután bucsut mond Rómának s bucsut vesz örökre Rienzitől is. Utjaik, mondja, elválnak s ők soha egymást viszontlátni nem fogják.

Fraknoi előadásának sulya e látszólagos ellentmondás magyarázatán fekszik. Amíg Rienzi törekvései nem jöttek ellentétbe a pápával, addig Petrarca, a költő, lelkesedett értük; de mikor Lajos királynak olasz földre való lépésével Rienzi álmának egyszerre politikai jelentősége lett, mikor a tribun ábrándjának Nagy Lajos kardja sulyt adott: akkor Petrarca a diplomata, a pápa követe, kénytelen volt elfordulni tőle s testtel-lélekkel VI Kelemen híve lett.

»Rossz gazda vagyok s rossz pohtikus,« írja Petrarca egy későbbi levelében. S valóban, lelki összeütközésének tragikuma abban nyilvánul meg, hogy míg Rienzit cserben hagyta, Kelemen érdekében nem tudott semmit keresztülvinni. Scala Mastino nemcsak hogy nem hajlott a szavára, hanem eléje ment Lajos királynak Viczenzáig háromszáz lovassal, Veronában fényesen megvendégelte a magyarságot s ajándékokkal halmozta el a királyt s kíséretét.

Nagy Lajos utja Aquiláig valóságos diadalmenet volt, Rienzinek azonban keveset használt. A néptribun szerencsecsillaga hamar aláhanyatlott, hét szentelő mulva pedig teljesen leáldozott, 1354-ben elégetett testének hamvaival már a szél játszott.

Petrarca visszatért Avignonba s ettől fogva a politikában nem játszott többé szerepet. Hat hónappal veronai utja után meghalt Laura s a megtört szivű költő visszavonulva a világtól, egyedül a költészetben kereste vigasztalását.

Ch—y.

Számkivetve . . .

Irta: Debreczeni János.

Tavaszi pompában csillogott minden. A virágokon ragyogtak a harmatcseppek, friss reggeli szellő játszott a napsugártól aranyozott falevelekkel . . .

A tájon nyugalom uralkodott, — csupán a hegyek tetején tanyázó gulya kolompja hallatszott néha-néha s a völgyben füzesek között a Sajó csörgette ezüsttisza habját . . .

Vidám madárkák csicseregtek a lombok között, csodálkozva azon a dult arcú ifjun, a kit nem hat meg ennyi szépség, ennyi öröm, csak siet, — siet a fákkal szegélyezett parti gyalogösvényen, azon az uton, melyen csak »egy« természetfordulása előtt is oly vidáman haladt.

Az ösvény a füzesek között a falu felé for-

dul, mely füstölgő kéményeivel, kiemelkedő karcsu tornyával mintha őt köszöntötte volna! . . . Az ismerős vidék láttára mély sóhaj szakadt fel az ifju kebeléből! Roskadzni érezte térdeit, le kellett ülnie az árokpartra, hogy összeszedje magát . . . Lelkében az érzelmek egész vihara tombolt, agyában a gondolatok egész serege üzte egymást . . .

És elszáll álmodozó lelke a mult sárgult mezejére, hogy annak elhervadt virágaiból költözzesse az emlékezet koszoruját. . . Hadd éledjenek fel most néhány percze az elnyugodott emlékek, hogy azután újra és örökre meghaljanak . . .

. . . Emlékezetébe tódul lassankint egész multja. Az az édes, gondnélküli idő, melyet »itt,« e helyen töltött, — ismerőseinek dédelgető, gondos szeretete . . . Majd ábrándjai; rózsás, ragyogó álmai, mikor szive megakart szakadni a kimondhatatlan kéj miatt; — midőn a holdogság tengerében fürdött lelke s öröm, jólét és cserence ringatták életsajkját a meglegedés csendes taván . . . Óh, ha akkor valaki mondta volna neki, hogy naponként halványodni fog szerencséjének csillaga, végre még sötét lehet körülte, — sötét és pusztaság, melynek homályában a kétségbeesés rémeivel is találkozhatik: ő bizonyára lenvette volna dőreségét, mely az apadhatatlannak végtét meri képzelné . . .

Pedig így lett! . . .

Az ifju nem tudott az élet országútján járni, felfelé volt vágya a magasba! . . .

jubileumi örömehez fűzzük mi is e szép, áldásos múlt fölötti örömeiket és jó kívánataikat.

Az ünnepély lefolyása a következő volt:

Elnök: Dr. **Konrád** Márk.

Jelen voltak: Dr. **Beóthy** László főispán, dr. **Bulyovszky** József polgármester, dr. **Bozóky** Alajos kir. tanácsos jogakadémiai igazgató, **Jankó** József, **Papp** János, m. főjegyző, **Mezey** Mihály kir. közjegyző, **Hegyesi** Márton, **Schöpflin** Agoston kir. tanácsos postaigazgató, **Dús** László, Amánt Béla, Altmann Jakab, Baróthy Ákos, Barna Armin, Bartha János, Bartha Dezső, Bodor Károly, Berkovits Miklós, Dóry Ferencz, Feldmann Jakab, Fenyő ezredorvos, Fráter Imre, Frankó József, Fisch Aron, Gerő Sándor, Grósz Albert, Grósz Menyhért, Heimann József, Hoffer törzsorvos, Jakóby törzsorvos, Kálmán Szidor, Kassay Kálmán, Kornstein Lajos, Meer Samu, Mayer László, Molnár Lajos, Nemes Aron, Nyes Kornél, Nyíry György, Papp Oszkár ezredorvos, Popovits Miklós, Popovits György, Rácz Miklós, Rácz Ödön, Révész Vilmos, Szöllősy Ernő, Schiff Ernő, Szőke Gyula, Sternthal Sándor, Sztachó ezredorvos, Tom Béla, Topolavits ezredorvos, Uhlmann Béla, Wimmer Julián, Vári Szabó Béla, Weisz Márton, Waldmann Béla orvosok és gyógyszerészek.

Az ünnepelt meghívására dr. Baróthy Ákos, dr. Berkovits Miklós és dr. Popovits György megy s a megjelenő dr. **Kutiák** Agostont a jelenlevők zajos éljenzéssel üdvözlük.

Dr. **Konrád** Márk szólalt fel elsőnek s kérte az ünnepeltet, hogy fogadja szívesen ezen ünnepélyes alkalomból az egylet és kartársak meleg üdvözlését.

Majd így folytatta:

Ötven éves orvosi gyakorlatának első tiz évét a hadseregnél töltötte és mint a hadsereg volt ezredorvosa sikeres szolgálat után 1860 évben városunkban kezdte a magán-gyakorló orvos nehéz pályáját, melybe áthozta magával a katonai erényeket: a fegyelmezettséget, kötelességérzetet, a katonai pontosságot és az igaz összinte collegialitást, mely szép tulajdonokat kiegészítette szerénysége és meleg emberszeretete, mind megannyi tulajdonok, melyekre az orvosnak nagy szüksége van. Ezen szép erényei biztosították Önnek a sikert szép, de nehéz pályánkon. Ajkairól sohasem hangzott panasz az élet, vagy a hivatás nehézségei fölött. Kartársait sohasem tekintette versenytársaknak, hanem bajtársaknak, munkatársaknak a szenvedő emberiség szolgálatában és e szolgálatában sohasem lankadt kitarása, munkakedve, mert érezte hivatásának magasztosságát, tudván, hogy az orvos szent ügyet szolgál: *Ars misera sacra*.

Tulságokra hajló volt!

Hiányzott lelkéből az összhangra törekvés ama szerencsés adománya, mely kiegyenlíti, kibékíteti a szenvedélyek hullámozását s azok között is biztosan tudja irányozni tetteit. Pedig mindig csak a jót, mindig csak a boldogságot mutatta neki az élet; nézhetett előre, tekintete beláthatta messzire az utat, ő tudta, hogy szeretett őrizi, az vezető lépéseit... »Volt,« a ki elszedte lábait elől a göröngyöt, ő maga nem volt kénytelen lehajolni soha!...

De hát könnyelmű, pazarló ember volt, az ifjúság megbocsátható hibáiból igen sokat magába szívott, csakhamar adóságba verte magát. A könnyelmű életmód, ide-oda kapkodás, üzörások körme közé jutás azután egyre beljebb sodorták a veszedelembé: hirtelen megingott, sorsa ellen fordult, maga törte össze »oltárait«, maga dobálta sárral eszményeit... — Mikor azután csordultig telt a pohár, akkor ismerősei, barátai nem ismertek irgalmat, könyörületet... Kegyetlen gunnyal utasították vissza kéréseit, esdekléseit... A könnyű véru gondtalan ifju csak most látta be hová jutott, — de már késő volt! S ő ki tehetsége és előkelő összeköttetései folytán szép pályát futhatott volna be s kevés fáradsággal messze juthatott volna, — most idegenben él, busan, mindenkitől elhagyottan, eltaszítva, mint hervadó virág, melyet a porban tapostak el...

Mióta itt járt, im csak egyszer fordult a természet s »most« úgy érzi, mintha minden emlékekben, mely itt leélt napjaira vezet vissza,

Betegei gyógyításánál nemcsak kimerítette a kipróbált gyógyszerek tárházát, hanem a beteg száz apró körülményeinek tekintetbe vétele mellett a legkisebbet sem tartotta a közömbösnek. Negyven éven át folytatott önzetlen fáradozása és küzdelme a szenvedők javára az emberi méltóság fölött papjává avatták, ki legszebb emberi kötelemnek tartotta: a szenvedő emberiséget szolgálni.

Nagy kiterjedt orvosi gyakorlata dacára mindig szorgalmas, tevékeny tagja volt Ön a Biharm. orvos-gyógysz. és term. tud. egyletnek. Tapasztalatait kartársai javára értékesítette szaküléseinken, melyeken sohasem hiányzott.

Egyleti évkönyveinkben örök emléket állított magának előadásai által a *nagyváradi ivóvízről*. Az Ön meggyőző kísérletei alapján sürgette egyletünk egy kimerítő emlékiratban a jó ivóvizet, melylyel ma már Nagyvárad város jó, sikerült vízműve bőven látja el a városunk lakosságát.

Hivatásbeli nagy elfoglaltsága mellett mint Nagyvárad város polgára mindig önzetlen, őszinte érdeklődést tanúsított városunk közügyei iránt. Ezt igazolja az önszorgalmas részvétele a törvényhatósági közgyűléseken, valamint a városi közegészségügyi bizottság tanácskozásában. Ha nem is magyar földön ringatták az ön bölcsőjét, mégis becsületes munkájával tette önmagának szentté a magyar földet, melynek hű, fogadott fia lett.

S ezzel átnyújtotta a bécsi egyetem diszoklelevelét.

Dr. **Kornstein** Lajos az országos orvosszövetség nevében üdvözlö az ünnepeltet.

Dr. **Tom** Béla körorvos az országos orvosszövetség biharmegyei fiókjának nevében üdvözlö a jubiléumot egy költői lendületű szép beszédben, mely igen nagy hatást keltett a hallgatóságban.

Az üdvözlő beszédek után dr. **Berkovits** Miklós fölolvassa dr. **Kutiák** Agoston beszédét, mely a következőleg hangzik:

Mélyen tisztelt uraim!

Non est in medico semper relevator ut aeger.

Ha egy beteghez orvost hívnak, attól azt várják, hogy a beteget bajától lehetőleg gyorsan megszabadítsa és hogy épségét teljesen visszaadja, azt azonban nem gondolják meg, hogy az orvos nem csodatevő. Kevés ember van tisztában avval, hogy mi is az orvos.

Az orvos tudós szolgálja a természetnek, buvár, a ki a betegség jelenségeinek felderi-

vádloja támadna... s a szegény és megaláztatás könnyei törnek ki szeméből...

Sokáig üldögélt így a parton, egészen átadva magát keserű fájdalomnak. Hűvös szellő csapott arra a Sajó felől, ő érezte, a bokrok meg-megrázták lombos fejeiket, mintha ijesztgetni akarták volna, fennt a levegőben vad-ruca csoport csapott át, messze hangzott szárnyaik süvöltése... a bánatos ifju nem látott, nem hallott semmit...

Csak midőn a kis falu harangja megszólalt, hogy ezüst csilingelésével misére hívja annak lakóit, — kezdett eszmélni... Jól ismerte e hangot: letűnt boldogságának oly sok és szép emlékei voltak ahhoz fűzve... — Oh Istenem! — tört ki végre ajakáról a panasz — mennyit kell szenvednem! Minden reményem meghalva, minden vágyam előtt elzárva a teljesülés útja!...

— Büszke voltam, most már megtörtem! Mind üres káprázat volt, a mi után az életben törekedtem!... Ugy fáj minden tagom, de különösen itt a szívem körül... — Oh, csak egy pillanatra tudnék megnyugodni, felejtetni!... Egyedül vagyok tenger pusztaságon, egyedül — lelkemnek borzasztó kinjával!... Nincs hol megpihennem e széles világon!...

— Oh, ha még egyszer újra kezdeném! — Azt mondják, hogy a megbánás egy napja bocsánatot szerez egy eltévesztett életért pedig soha... soha... tudom én, hogy soha...

tésére törekszik s aki segélyére van a természet erőinek, a melyek a betegséget megszüntetni igyekeznek. Az orvosnak kutatnia kell a növények és állatok világában is és foglalkoznia az ásványok ezer féleségeivel, ismernie kell a kémiai folyamatok természetét és a physika törvényeit; nagy fáradozással meg kell ismernie az emberi test legkisebb alkatrészét s még az állatvilág más egyedeinek szervezete sem maradhat ismeretlen előtte. Ezenkívül ismernie kell az ártalmas szerek és gyógyító anyagok tulajdonságait s az egészséges és beteg szervezet összes funkciót.

Ennyi és még több ismeretet kell elsajátítania, holott csak ezek egyikében való elmélyedés is egy egész emberi életre elegendő feladat volna és hosszas és terhes egyetemi évei után, miután e tudást beigazolta, lehet csak orvosná.

Láthatjuk ebből Uraim, hogy az állam nem keveset követel az ifjutól, akinek engedélyt ad arra, hogy embertársai bajának orvoslásával foglalkozhassék.

S ha már e czélt az ifju el is érte, mily előnyököt biztosít neki új hivatása? Fáradozása és szorgalma elnyeri-e jutalmát? Mily módon kamatozik időben, munkában és pénzálózatban elhelyezett tőkéje?

Egynek hamar sikerül nevet szereznie és érvényesülnie, másnak hosszú évek kellene, míg fáradozását méltányolni kezdik. A legtöbb kezdőnek elég ugyan a betegek, csak munkájának a jutalma kevés.

A kik katonai vagy államszolgálatba lépnek, még meglehetnek elégedve, de legrosszabb a helyzetük azoknak, a kik községi orvosi állást töltenek be vagy magángyakorlatot folytatnak. Mindkettő nélkülözni munkájának egyenértékű díjazását s arra sincs kilátásuk, a mi az előbbieknél biztosított jövőt ígér, a nyugdíjra. Ugy élnek, mint a ki a keze munkája után él, máról holnapra. Ha nem sikerült valamiképp megtakarítani, a mi nem gyakori, késő napjakra aggodalommal kell gondolniok és sivar jövőnek elébe.

Ami engem illet, én ifjúságomban az államt szolgáltam, tiz éven át katona orvos voltam. Aztán Biharmegyének tisztelbeli főorvosa lettem és csak miután 1867-ben ez állástól megváltam, lettem magán gyakorló orvossá, a mi még ma is vagyok.

Hosszu életem során sokat kellett küzdenem, időnkint szenvednem is, de minden bajt szilárd lélekkel viseltem el. Segített ebben, hála az Égnek, tartós egészségem és ellennálló szervezetem is.

Életelvezem volt: »Omnibus prodesse nemini nocere« és az elvhez a mai napig hű maradtam. Ötven éves orvosi gyakorlatomban voltak eseteim, a melyek ámulatba ejtettek. Elhaltak oly betegek, akiknek állapotát javulást véltem s már-már a végleges gyógyulást reméltem, de életüknek váratlanul véget vetett egy hűdés vagy más váratlan fordulat. Ekkor már nem volt medico relevator ut aeger.

Máskor oly eset került előm, ahol egy jóteknony krízis váratlan javulást hozott s a félt rossz kimenetel évekre kimaradt. Ahol hirtelen a gyászos vég következett be, ott tudatlannak bélyegeztek meg, de a hol a váratlan gyógyulás önkényt jött, nem győzték dicséretemet zengeni. S ez a sorsa valamennyi kartársamnak.

Szerencsésebb helyzetben vannak e tekintetben a specialisták a kik a legközvetlenebbül látják működésüknek erkölcsi és anyagi hasznát s ők igazolhatják leginkább, hogy pályánknak nemcsak tövisai vannak.

A becsületes, lelkiismeretes orvost praxisának örvendetes eseményei csak luzdíják és bátorítják, a szomorú események nem teszik csüggedté, ha annak a tudatában van, hogy kötelességét teljesítette.

De úgy látszik — legalább ezt tapasztalom ma, — hogy a kötelességteljesítés és a becsületes munka jutalma nemcsak a nyugodt öntudat.

A külső elismerés sem maradt el. Meghatva és hálaérzettel látom e nekem életem végeig emlékeztető ünnepélyben egyik legszebb jutalmat életem munkájának. Csak egy szavam lehet érte: köszönöm!

Köszönöm, hogy ez ünnepély rendezésével

engem megtisztelni kegyesek voltak, köszönöm hogy megjelenésükkel annak fényét emelték.

Köszönet jóindulatukért és szives jókívánatukért.

Köszönöm.

Dr. *Baróthy* Akos indítványozza, hogy az orvos-gyógyszerész-egylet szavazzon köszönetet a bécsi orvosegyetemnek az új oklevélért, melyet egykori tanítványának megküldött.

Dr. *Edelmann* Menyhért azt indítványozza, hogy az elhangzott beszédek könyvalakban kiadassanak.

Mindkét indítványt a közgyűlés elfogadja.

A diszvacsoara.

Az ünnepeltetés este 8 órakor folytatódott a »Zöldfa« szállóban rendezett banketten, melyen az ünnepeltnek úgy kartársai, mint személyes tisztelői nagy számmal voltak jelen.

Az izléssel terített asztal főhelyét dr. *Kutiák* Ágoston foglalta el, mellette ültek dr. *Beöthy* László főispán, dr. *Bulyovszky* József polgármester, dr. *Konrád* Márk, *Schöpf* flin Ágoston, *Jakoby* törzs ezredorvos.

A pecsenyénél fölállott dr. *Konrád* Márk s a jó kollegát dr. *Kutiák* Ágostont élteti, azt hiszi, hogy jobbat nem kívánhat, mint azt, hogy az Ur Isten családját egészségben sokáig éltesse. Dr. *Berkovits* Miklós altriusztikus foglalkozásnak tartja az orvosi foglalkozást, mely méltán tarthat számot a társadalom támogatására. Ennek a társadalomnak egy méltó tagját, az orvosok egy nagy támogatóját dr. *Beöthy* László főispánt élteti. Dr. *Edelmann* Menyhért élteti dr. *Bulyovszky* József polgármestert. Dr. *Kornstein* Lajos az orvosszövetség viszontagságait sorolja föl és csak az elnök igyekezete és buzgalma tesz.

Dr. *Beöthy* László. Egész félszázadon a szenvedő emberiség javára folytatott működés iránt ő is lerója elismerését. Szolgáljon némi jutalmul az a szép ünnepély az emberiség javára folytatott működésért. Egy szép momentum mutatkozott ez ünnepélyen: az orvosi kar összetartása. Ezen magasztos látvány hatása alatt ő nem tulajdonítja a momentan kollegiális érzésében, hanem a férfias jellemében. Élteti a biharmegyei és nagyváradi orvos és gyógyszerész egylet tagjait, élteti annak egy érdemekben dúsz tagját dr. *Kutiák* Ágostont. Dr. *Bulyovszky* József az orvos egylet titkárnak szavaira válaszol. Ő nagy elismeréssel van az orvoskar működése iránt s megígéri a támogatását. Köszönettel tartozik az ünnepelt iránt, a ki már 40 év óta működik városunkban, élteti az ünnepeltet.

A diszvacsoarán a *Bura* testvérek jeles bandája játszott.

A kágyai gróf.

Nagyvárad, május 15.

Általános megdöbbenést keltett az egész város és megye intelligens köreiben azon rövidke hírünk, melyben egy késői táviratunk alapján jelentettük gróf *Pongrácz* Vilmos nagy-kágyai földbirtokos, Biharvármegye törvényhatósági bizottsági tagjának hirtelen történt elhunytát. A haláleset oly hirtelen, oly váratlanul következett be, hogy nekünk jutott az a szomorú kötelesség is, hogy a gyászhirot a családtagokkal közöltük.

A halálhír futótüzként terjedt el az egész Érmellék vidékén, melynek az elhunyt egyik kimagasló alakja volt.

Meghalt a *kágyai gróf*, — mondogatták mindenfelé szomorúan . . .

Gróf *Pongrácz* Vilmos kiváló gazda hírében állott megyeszerte. Nagy kágyai gazdaságát ő rendezte valóságos mintagazdasággá, rekonstruálta az uradalom elpusztult szőlőjét és az utóbbi években Nagy-Kágyán nagy stílusú kastélyt építtetett. Nem is érezte magát másutt jól mint a gazdaságában, vagy a környékbeli birtokosok körében.

Nagy-Kágya környékének karakterisztikus alakja volt az athléta termetű gróf, a mint magas száru lovagló csizmákban lóháton, vagy gyalog is a munkásait ellenőrizte. Szigorú, de igazságos ember volt dolgosaival szemben. A szegény ember jóbarátja volt a grófnak.

Az elhunyt neje, egy hontmegyei előkelő család tagja sz. *Huszár* Gabriella, kit most a szerető férj elhunytja miatt mérhetetlen fájdalom ért, a magyar gazdasszonyok mintaképe. A grófné az apró cseprő háztartási dolgoknak is maga lát utána, jó családanya és így alig lehet képzelni boldogabb és szebb illőbb párt mint ők voltak ketten: a gróf a híres mezőgazda és a háziasszonyi tisztet nagy pontossággal vivő grófné. Ebből a boldog családi körből, önmaga által alkotott családi otthonból ragadta ki a hirtelen bekövetkezett halál *Pongrácz* Vilmos grófot.

A gróf vasárnap délután áthajtatott *Cséktelekre*, a *Wertheimstein* családhoz, a hol régi ismerőse és barátja *Fadallah*, ezredes várta. A társaság a legjobb kedélyben töltötte a vasárnap délutánt s a terv az volt, hogy másnap, t. i. hétfőn reggel nagy sétakocsizást tesznek együtt a birtokon. Reggel hiába várták a gróf fölkelését, azért a házigazda, *Wertheimstein* Alfréd bement a gróf hálószobájába őt fölkelteni.

A gróf nyugodtan feküdt az ágyban, ébren volt s külsőleg nem látszott rajta semmi.

— Kelj fel Vilmos — szólta a házigazda hozzá — megyünk kocsizni!

— Nem megyek most — felelt a gróf, — hanem küldj a doktorért, mert a torkomnak valami baja van.

Wertheimstein lovag kiment s kocsit küldött a doktorért, s azonnal visszament a gróf hálószobájába.

— Hogy érzed magad? — szólta hozzá.

Nem kapott feleletet, a gróf *halva volt*. Táviratilag hívták *Cséktelekre* dr. *Kornstein* Lajos orvost Nagyváradról, a ki megállapította, hogy a grófot nem a szélhűtés, mint először hitték, hanem a *gége vízenyő* ölte meg.

A holttestet vasuton hazaszállították Nagy-Kágyára, hol a családi sirboltban helyezik örök nyugalomra. A temetés f. hó 17-én d. e. 11 órakor fog Nagy-Kágyán végbe menni.

Az elhunyt gróf *Pongrácz* Vilmos 40 év körüli férfi, halálát özvegye sz. *Huszár* Gabriella, egy leánya és négy fia, továbbá édes anyja özv. *Fongrácz* Ödönné Lónyay Vilma grófné, testvére gróf *Pongrácz* Jenő vashalmi földbirtokos, nővére báró *Reviczky* Józsefné sz. *Pongrácz* Irma grófné és nagy kiterjedésű család gyászolja.

Az elhunyt gróf anyja Lónyay grófné a ki nagynénje gróf *Lónyay* Elemérnek, *Stefánia* főhercegnő férjének és így az elhunyt Lónyay Elemér gróffal unokatestvéri rokonságban van.

Gróf *Pongrácz* Vilmos halálhíre Nagyváradon általános megdöbbenést keltett s a gyászhirot vétele után kitzették Biharvármegye székházára és a Nemzeti Kaszinóra a gyászlobogót. *Szunyogh* Péter alispánnal, a ki jelenleg Buda-

pesten tartózkodik, táviratilag tudatták a gyászhirot.

A megye testületileg képviseltetni fogja magát az elhunyt gróf temetésén.

*

A gyászoló család a következő gyászjelentést adta ki:

Özv. szentmiklósi és óvári gróf *Pongrácz* Vilmosné született *Baráti Huszár Gabriella* csillagkeresztes hölgy, saját és gyermekei: *István*, *Jenő* cs. kir. Terézianum intézetbeli növendék, *Vilma*, *Károly* és *Vilmos* nevében; özv. *Szentmiklósi* és *Óvári* gróf *Pongrácz* Ödönné született *Nagy-Lónyay* és *Vásáros-Naményi* *Lónyay Vilma* csillagkeresztes hölgy, mint anyja; továbbá testvérei: *Irma* és férje *Revisznye* *Reviczky* József, *Melanie*, *Tibor*, *Józi* gyermekeikkel; *Jenő* cs. és kir. kamarás, a cs. és kir. *Lipót*-rend és a *souverén* *Máltai-lovagrend* diszlovagja stb. és neje *Cserneki* és *Tárkeői* gróf *Desseffy* *Izabella* csillagkeresztes hölgy, *Eugene* és *Kálmán* gyermekeikkel fájdalomtelt szívvel jelentik a felejtethetlen legjobb férj, illetőleg legjobb atya, gyermek és testvérnek Méltóságos szentmiklósi és óvári gróf *Fongrácz* Vilmos cs. és kir. kamarás és sz. k. honvédhuszár hadnagyak folyó évi május hó 14-ikén reggel 8 órakor életének 41-ik, boldog házasságának 15-ik évében rövid betegség után váratlan gyászos elhunytát. A drága halott hült teteme f. hó 17-ikén d. e. 11 órakor fog Nagy-Kágyán, a családi sirbolt feletti kápolnában a róm. kath. egyház szertartása szerint, megelőző engesztelő szent mise-áldozat után a családi sirboltba, a boldog feltámadás reményében, elhelyeztetni. A további engesztelő szent mise-áldozatok f. hó 26-ikán fognak *Székelyhidon*, valamint *Bashalmán* a plebánia templomokban a mindenhatóknak bemutatni. Nagy-Kágyán, 1900. május hó 15-én. Áldás és béke hamvaira!

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi múzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Május 19. Esküdtészeti tárgyalás.

Május 27. Permetező kiállítás a városi szőlő telepen.

Május 31. A gymnasztikák majálisa.

* **Nagy iparvállalat a megyében.** Valamikor a vaskóhi hegyek gazdagon jutalmazták a munkás kezek fáradtságát. Évtizedek óta azonban kihatározatlanul hever az a rengeteg kincs, ami a vaskóhi hegyekben vasban és kőben van. A kövek között igen gazdag a márvány a legkülönbözőbb és legszebb színváltozatokban. És a körülakó nép szegény mint a templom egere, mert nincs foglalkozása. Egy dús gazdag belga társaság: *Hontoir* és társaság óriási tőke befektetéssel üzembe veszi a gazdag vas és márványtelepeket. Nem kisebb-szerű bányászatot akarnak létesíteni, hanem a legújabb technika minden vívmányával felszerelt nagy üzemek kezdődnek, a vaskohászat és öntődével. Mivel nálunk megfelelő számú és képességű vezető munkásokat nem kapnak, belga munkásokat telepítenek be, de a közönséges munkához a környék szegény lakosságát veszik igénybe. Ezáltal a környék szegény lakossága munkára és keresethez jut. A belga vállalat kérvényt intézett Biharvármegyéhez, hogy a hatalmasnak tervezett nagy vállalatot támogatásban részesítse.

* **Esküdték összeírása.** Az esküdtbíróóságokról szóló 1897 évi XXXIII t.-cz. végrehajtása tárgyában kibocsátott 3300/1898 számú bel és igazságügyi miniszteri rendelet 4.-ik §-a értelmében ezennel közhírré teszem, hogy mindazok,

a kik az alábbiak szerint esküdtképeséggel bírnak folyó év május hó 16—18-ig a város-ház tanácstermében az 1901 évre érvényes alaprajstromba leendő felvétel végett az össze-író bizottság előtt személyesen vagy meghatalmazottjaik által jelentkezhettek. Az 1897 évi XXXIII t.-cz. 4 §-a értelmében esküdtképeséggel bír a város területén lakó minden férfi, aki magyar honos, a folyó esztendőben legalább a 26-ik életévét betölti, a magyar nyelvet érti, azon írni és olvasni tud és évenként legalább 20 korona egyenes állami adót fizet; amennyiben pedig időleges adómentességet élvez, husz korona egyenes állami adónak megfelelő értékű vagyonnal bír; vagy az adózásra való tekintet nélkül, köztisztviselő, lelkész, a magyar tudományos akadémia tagja, tudor *okleveles: tanár, ügyvéd, mérnök, építész, hajóskapitány, gazdasz, gyógyszerész, vegyész, erdész, bányász, tanító, sebész, állatorvos, továbbá az, a ki a felsőbb művészeti vagy más felsőbb szakiskolát elvégezte, végül, a ki a középiskolai záróvizsgálatot letette. Nagyvárad 1900. május hó 3-án. Dr. Bulyovszky József polgármester, mint az össze-író bizottság elnöke.*

* **A jubiláló főszámvevő.** Mint lapunk multkori számában jeleztük is, *Ragány* János városunk közszeretében álló főszámvevője tegnap ünnepelte meg közigazgatási szolgálata negyedszázados jubileumát. Mint egész, hosszú hivatali munkálkodását, úgy magát ezt a jelentőségteljes ünnepet is a szerény főtisztviselőt annyira jellemző egyszerűség teszi valóban emlékezetessé és értékessé. Kerülve minden zajt, minden nyilvánosságra törő formáságot, családi körben barátai és tisztelői között ülte meg városunk érdemes sáfárja e napot. Éslám ez egyszerű házi estén mégis számosan jelentek meg városunk legkiválóbbjai közül, hogy őszintén adózzanak tisztelettel az igazi érdem, a becsületes munka és a méltán megérdemelt sikereknek. Ott láttuk a többek között:

Dr. Bulyovszky József polgármesterrel élükön Rimler Károly főkapitány, Komlóssy József, Bordé Ferencz, Darvassy Lajos tanácsosok, — dr. Baróthy Ákos városi főorvos, Dús László főügyész, Hegedüs Géza pénztárnok, Csordacsics Ferencz építész, Szücs Géza és Gesztesi Ödön alszámvevők, Mendelényi Béla könyvvezető, Szántó Lajos közgyám, Szücs Izsó iparisk. igazgató, Hegedüs Lajos irodatiszt, Dayka Sándor és Fehér Ödön joghallgató számvevőségi tisztviselők, Magyar Jeno számviszt. Ott láttuk azonkívül a város előkelőségeiközül: Dr. Vucskics Gyula plebánost, Sulyok István ref. lelkészt, Mezey Mihály közjegyzőt, dr. Tóth Mihály polg. isk. tanárt, Ujházy Antal megyei tisztviselőt, dr. Bartha János kórházi orvost, Gálbory Sámuel földbirtokost, Weingärtner Andor, Thury Károly, Kálmán, Endre, Lajos, László, Tóth Béla, Kutasy Lajos, Sommer Nándor, Hollmayer Béla, Magyar Zoltán, Széles Vincze.

A minden izében magyaros jellegű vacsora után az első felköszöntőt *Dús* László mondotta, ki poharát az ünnepeltre ültette. A második szóló *Mezey* Mihály volt, a ki szintén az ünnepelt egészségére iszik, külön-külön éltetvén őt, munkálkodása, jellembeli kiválósága és példás családi életéért, — mert éppen abban látja okát és indokát a megnyilvánult és általános becsülésnek s szeretetnek. Harmadiknak *Hegedüs* Géza szólt: a tíz évvel ezelőtt mondott jókívánatait ismétli és a jubilans és felesége, valamint gyermekeik boldogságáért emelt poharat. — Ezután *Sulyok* István — az arany-száju — emelkedett szólásra. Az ünnepelt feleségére emeli poharát, kiben nemtőjét és a jó feleség mintaképpé tiszteli. — Majd dr. *Bulyovszky* József szólalt fel, ő az ünnepeltben a város első pénzügyi kapacitását üdvözli, a város 10 év alatti fejlődésének fő érdemét az ő eredmény-dús működésében látja, meghajlik kétségbevonhatatlanul nagy és kiváló érdemei előtt és igaz szívvel való azon óhajának ad kifejezést, hogy

városunk érdekében és fejlődése biztosításául sok éveken át működhesse még az ünnepelt. A zajosan megélt beszéd után dr. *Vucskics* Gyula emelte poharát az ünnepeltre, sokszoros boldogságot kívánva az ünnepeltnek, kiváló és elismert érdemei méltán megérdemelt jutalmául. — *Mezey* Mihály az ünnepelt hölgy rokonaira ültette poharát. — Majd az ünnepelt emelt szót, meghatottan ad kifejezést örömeinek, hogy ily szeretetteljes ünnepeltetésnek részese, de kiemeli, hogy igaz öröme főként az a tény szolgál, hogy oly kiváló férfi oldala mellett működhetik, mint aminővel városunk szeretve tisztelt polgármesterét ismeri és tudja. A legjobb hizemléssel sok szépet, sok jót és sok eredményt jósol a polgárnagynak, feltétlen elismerése, de becsülése jeléül poharát ennek egészségére ülteti. — A viharosan megélt beszéd, talpra esett beszéd után pohárköszöntő pohárköszöntőt ért. Majd pedig a fiatalság, nem igen állhatván ellent *Hamza* Miska talpcsiklandó muzsikájának, tánczra perdült, így tevén föl koronáját, a minden izében kitűnően sikerült ünnepélynek.

* **A Kath. Legényegylet** ma d. u. 5 órakor választmányi ülést tart, melyen egyéb jelentések mellett a zászlószentelés ügyét vezető bizottságok jelentései tárgyalatnak s a vendégek elszállásolása, ellátása stb. fog megbeszélgetni. A választmányt ez uton is felhívja a megjelenésre az *elnökség*.

* **Az elővásárlás.** A közönség, különösen a gazdaasszonyok nagyon érzik a súlyát annak, hogy a helybeli és a közeli községekből bejövő kofák már a kora reggeli órákban mindent összevásárolnak s aztán a közönség tőlük kénytelen sokkal drágábban megvásárolni az élelmi czikkeket. A szomszédos püspöki kofák különösen sok kárt okoznak a közönségnek az ilyen visszaélésekkel. A rendőrség Kohn Fülöpné püspöki lakost ilyen visszaéléseért megbüntette s a nagyváradi piacról kitiltotta. Felebbezés folytán a dolog a belügyminiszter elé került s már leérkezett a miniszter határozata. Kohn Fülöpnére vonatkozólag a büntetést megsemmisítette a miniszter s a kitiltásra vonatkozó rendelkezést törülte. Az indokolásban kifejti a belügyminiszter, hogy alkosson a város önálló szabályrendeletet az elővásárlás eltiltásáról. Mindenkinnek joga van a termelőtől beszerezni árukat. — Így még jobban felnyílik a kofák szeme s a közönség busásan megfizetheti a miniszteri bölcsességet.

* **Furcsa vendégmarasztalás.** *Sáfrán* Imre békés cipész polgártárs a nagy-magyar-utcai olasz bodegában fogyasztotta vasárnap délután többek társaságában Santos és Tardina gyöngyét. Nem egészen normális állapotban készült eltávozni, de azért fizetett a mi dukált, ki is lépett a bodega ajtaján, ám ekkor az olasz bodegás, *Mario Antónió* dühvel ráveti magát, leteperi a földre és lábánál fogva kezdte volna visszahívni *Sáfrán* cipészt. Odabent természetesen kimagyarázták egymásnak a tévedést, de *Sáfrán* törvényes elégtételért folyamodott.

* **Hegedüs miniszter a munkaközvetítőben.** Már napokkal azelőtt jeleztük, *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszter meg akarja látogatni az állami munkaközvetítő intézetnek József-köruti helyiségeit. Ma délelőtt tizenegy órakor érkezett a miniszter az intézetbe. Hegyeshalmi miniszteri titkárral, a hol ez idő tájt már egybegyűlt a munkaközvetítő intézetre felügyelő vegyes bizottság, élükön *Radocza* országgyűlési képviselővel, s bizottság elnökével. A megjelentek közt láttuk *Halmos* polgármestert, *Lánczy* Leó, *Hüttl* Frigyes s a közélet több notabilitását. *Radocza* üdvözlő beszéde után a miniszter *Létay* miniszteri tanácsos, az

intézet igazgatójának kalauzolása mellett megnézte az intézet helyiségeit, berendezését, nyomtatványait s közben végig járta a munkakeresők termét is. Az ott egybegyűlt, közel három-ezer iparos dörgő éljenzéssel lepte meg a minisztert, míg a nők-termében szóltalan főhajítások üdvözölték Hegedüst. Végül betért a miniszter *Létay* igazgató szobájába megköszönte a kalauzálást, meglepéssel konstatalta, hogy ennek a nálunk uttörő intézménynek már az eddigi jelek után itélve is, sikerült leküzdeni a kezdet nehézségeit. Sok az irigye, még több az ellensége az állami munkaközvetítő-intézetnek de a miniszter nyugodtan néz a jövőnek elébe, mert az intézet czéltudatos, helyes irányba terelt vezetése meggyőzték őt arról, hogy az intézet megerősítése a tökély legnagyobb fokát fogja elérni. Majd barátságosan kezét fogott az egybegyűltekkal és zajos éljenek közepette elhagyta a helyiséget.

* **Az udvarnagy vendégei.** Gróf *Apponyi* Lajos magyarországi udvarnagy, tegnap déli 1 órakor dejeuner adott, a melyen résztvettek: *Eulenburg* herceg német nagykövet és neje, *Alexandrine* és *Augusta* grófnő leányaikkal, *Metternich* Pál hercegnő és leánya, *Rumbold* bécsi angol nagykövet és neje, *Pálffy* Miklós herceg és neje, *Kállay* Béni közös pénzügyminiszter, gróf *Esterházy* Mihály, *Okolicsányi*, *Sándor* követ és *Olga* lánya, gróf *Bawarowski*, *Semsey* László cs. és kir. kamarás, gróf *Dessewffy* Emil, *Szécsen* Miklós grófné, gróf *Károlyi* Mihály és gróf *Apponyi* Lajos nejeivel és leányaikkal, *Teréz* és *Adél* grófnőkkel.

* **Névváltoztatás.** *Banhoffer* Gyula szalacsi lakos vezetéknévét »Bátori«-ra változtatta.

* **Egy züllött egyén tettei.** *Nadányi* Albert egy előkelő család elzüllött sarja, egy időben igen gyakran szerepelt a rendőri krónikákban. Volt megyei irnok, segédjegyző stb. s végre is kóborolt az ország több városaiban. *Pécselt* arra vetemedett, hogy a templomból egy ezüst feszületet lopott, melyért több havi börtönt kapott. Azután visszakerült Nagyváradra és minthogy idekerült a helybeli rendőri krónika azonnal megszólal róla. Néhány napja *Müller* Salamon kispiacz téri czukrászdájában elcsente egy pinczér kabátját, a dolgot azonban egész csöndben eligazították. Tegnap *Fux* Jakab kereskedő gyertyatartóját lopta el, melyről azt hitte, hogy ezüst, pedig csak ezüstözött materia. Ennek daczára *Fux* Jakab nem hagyta annyiban a dolgot, hanem feljelentette *Nadányi* Albertet, a ki most a rendőrség börtönében várja a továbbiakat.

* **Kutyafejes magyar czimer.** Ujpest községe tudvalevőleg 400.000 koronáért városházát építtetett, melyet a kazár építészek és vállalkozók azzal csufítottak el, hogy a magyar czimer fölé s a magyar szent korona helyébe egy kutyafejes hercegi koronát alkalmaztak őt helyen — ékességül. Az ujpesti közönség figyelmessé lett a magyar czimer és korona ellen az ő pénzén elkövetett stiklire és erélyesen követeli a botrányos hamisítvány eltávolítást. Az ujpesti függetlenségi kör tegnap ebben a tárgyban ülést tartott, melyen a merénylet fölött megbotránkozását fejezte ki és követelte, hogy azonnal távolítsák el a kutyafejes czimert és helyezzék oda a magyar czimert a magyar koronával. A kör e határozatáról értesíti az előljáróságot.

* **A két bak.** A képviselőház folyosóin sokat nevetnek *Kossuth* Ferencznek egy sikerült bon motján. A minap, mikor az Ugronpárt szóvá tette, hogy micsoda kellemetlenséget lehetne csinálni »például« abból, ha fesszegetnék, hogy a gróf *Andrássy* Tivadar 500 forintért bérel az államtól egy nagy vadászterületet, gróf *Andrássy* és *Kossuth* Ferencz erről a kisse sajtászerű czikkről beszélgettek a folyosón:

— Micsoda abszurd dolgokat irnak. Igaz, hogy én 500 forintért bérelem azt a vadászterületet, de azt persze nem veszik tekintetbe, hogy már eddig is vagy harmincezer forintot költöttem rá a magaméból és hogy tán még egyszer annyit kell majd ráköltönnem, hogy jó

karban legyen . . . És még ha érdemes volna költeni rá! De a mióta azt a területet bérlem egyetlenegy bakkot lőttem benne!

— Dehogy! — mondta rá Kossuth, a fejét rázva. — Kettőt lőttem!

— Egyet, ha mondom! Egyet!

— Nem! Kettőt!

— No de kérlek . . .

— Igen, — szölt Kossuth. — A másik bakkot akkor lőttem, mikor azt a területet kibérelted.

EGYESÜLETEK.

Az orvosok közgyűlése.

A »Biharmegyei orvos-, gyógyszerész- és természettudományi egyesület« tegnap, kedden délután tartotta rendes évi közgyűlését.

Dr. *Konrád* Márk elnökölt; jelen voltak:

Fetser Antal, Berkovits Miklós, Grósz Albert, Kutiák Ágoston, Edelmán Menyhért, Fráter Imre, Baróthy Ákos, Wimmer Julián, Nemes Áron, Mayer László, Révész Vilmos, Barta János, Schiff Ernő, Heringh Sándor, Nyiry György, Marschalkó Leó, Fisch Áron, Szöllőssy Ernő, Nyiry Ödön, Tomm Béla (Udvári), Grósz Ignác (B.-Ujfalu), Grósz Samu (B.-Ujfalu), Winkler Lajos, Sámson Márton (Élesd), Mura Fülöp, Gerő Sándor, Grósz Menyhért, Havas J., Heimann József, Barna Ármin, Ullmann Béla, Hofferhony. törzsorvos, Rácz Ödön, Kornstein Lajos, Weisz Márton, Döry Ferencz.

Dr. *Konrád* Márk elnök szép beszéddel nyitotta meg a közgyűlést. Fejtegette az orvos hivatását s szólott a mindjobban megerősödő orvosi kar reputációjáról. Megemlékezett a megnyitóban dr. *Kutiák* Ágoston 50 éves jubileumáról. Végül összetartásra hívja fel az orvosi kart.

Ezután dr. *Edelmán* Menyhért egyesületi titkár olvasta fel széles alapra fektetett s gondos tanulmány után felépített, bár hosszú, de szép jelentését. A jelentésben visszapillant az egyesület keletkezésére. Megemlékezik az alapítóról s az alapítók közül még ma is élő tagjairól az egyesületnek. Felsorolja az egyesület működésének fontosabb mozzanatait kronikus sorrendben. Az egyesület kezdeményezte a vízvezetékét. Elsők között lépett sorompóba az orvosi kamarák, orvosszövetség létesítése érdekében. — Kegyeletesen emlékezett meg boldogemlékü *Nogáll* János püspökről, a ki az egyesületnek alapítója volt. — Továbbá *Korda* Kálmán dr. és *Vadász* Albert tagok elhunytáról. — Végül felmenti dr. *Kutiák* Ágoston 50 éves jubileumát. A titkár jelentését tudomásul vették.

Heringh Sándor pénztárnok jelentése szerint a bevétel 783 frt 59 kr., a kiadás 777 frt 47 kr. Tudomásul vették.

A könyvtárnok jelentése kapcsán *Révész* Vilmos dr. kérte, hogy a könyvtárról katalógust adjanak ki. Elfogadták.

Grósz Menyhért indítványára az elnökségnek, tisztikarnak, választmányának köszönetet szavaztak.

Dr. *Konrád* Márk a tisztikar nevében megköszöni az eddigi bizalmat s lemond.

Dr. *Grósz* Albert korelnök elfoglalván az elnöki széket, ajánlja, hogy elnökké újból dr. *Konrád* Márkot válaszzák meg. Lelkesedéssel elfogadták.

Alelnökké egyhangulag dr. *Berkovits* Miklóst, titkárrá dr. *Edelmán* Menyhértet, pénztárnokká *Heringh* Sándort, könyvtárnokká dr. *Grósz* Albert és *Révész* Vilmos, jegyzővé dr. *Mayer* László választott meg. Választmányi tagok lettek: Barta János, Döry Ferencz, Kutiák Ágoston, dr. Kornstein Lajos, dr. Bodor Károly, póttagok dr. Fráter Imre, dr. Baróthy Ákos.

Dr. *Grósz* Albert korelnöknek köszönetet szavaztak.

A választások után kegyeletes mozzanata következett a közgyűlésnek.

Az egyesület kegyelete.

Dr. *Grósz* Albert, az orvosi kar nesztorá olvasta fel emlékeztetőt b. e. *Nogáll* János felsz. püspök, nagyprépostról.

Dr. *Nogáll* püspök emlékezete.

Engem ért a megtiszteltetés: hogy Egyletünk egyik kiváló tagjáról az elhunyt *Nogáll* János püspökről irjak és beszéljek, ő róla, ki fáradhatatlan volt a szevedők vigasztalásában, lankadhatatlan a nyomor enyhítésében, felülmulthatatlan a hazafiságban.

Én ismertem őt, mint házi orvosa, Nagyváradra jötté őta figyeltem működését.

Nogáll János 1820 évi június 24-ikén született Győrött, meghalt 1899. július hó 19-én életének 80-dik évében.

Alsóbb iskoláit Győrött, a bölcséletet Nagy-Szombatban, a teológiát a pesti egyetemen végezte, 1843-ban szentelték pappá 1853-ban a bécsi Augustineum lelki igazgatója és udvari káplán, 1857-ben nagyvárad kánonok, 1863-ban címzetes apát, 1873-ban a Lipót-rend lovagja, 1878-ban pápai praelatus, 1880-ban püspök, 1892-ben nagy-prépost 1893-ban Nagyvárad város törvényhatósága diszpolgárává választotta meg.

Fenkölt szellemével, határt nem ismerő áldozatkészségével, emberbaráti szeretetével halhatatlan érdemeket szerzett.

Hatalmas alkotása a szt. Vincze-intézet városunkban. Jövedelmét áldozta fel, hogy az általa alapított intézetet virágzásra emelje.

Számtalan epizód, legenda tanuskodik jó szívérl. — Jót tenni és dolgozni, ez volt jel-szava.

Élete nem volt viharos, hanem áldásos, alkotásai felett az irodalom történet és a szegények fognak elismeréssel és hálával nyilatkozni a késő korban. Nemes lelke világitó fáklyaként fog lobogni az emberbarátok előtt és a hálás utókor helyezze őt a nagy emberek Pantheonjába.

A szegényebb gyermekek számára földi menyországot teremtett és ott nyugszik azoknak közelében, kiknek hálája még sirjára is arany sugarakat fon koszoruba.

Szelleme tiltakozik a dicsőítés ellen, amit nem keresett, nem várt soha, én mégis, amit más alkalommal már bőven és szépen elmondtak, — röviden elmondtam nagyságát az előnek, nagy érdemeit a halottnak.

Nyugodjék békében!

A rövid, de lendületes, poétikus szép beszédét a jelen voltak a megillető figyelemben részesítették.

Dr. *Konrád* Márk röviden szólott. A *Nogáll* működése legyen az egyesület előtt. A természettudományokkal foglalkozni isteni dolog. Ha nem lenne az, *Nogáll* püspök nem lett volna tagja az egyesületnek. Örizzük meg emlékét.

A tagok felállással fejezték ki kegyeletüket.

*

Ezután dr. *Fráter* Imre tartotta meg emlékeztetőt néhai dr. *Korda* Kálmán felett. Az emlékeztető magvas, eszmékben gazdag foglalatja volt az orvosi hivatás magasztosságának és dr. *Korda* Kálmán életének.

Végül dr. *Edelmán* Menyhért hosszú, megkapóan szép emlékeztetőt tartotta meg néhai *Vadász* Albert volt egyleti tag felett.

Mindhárom emlékeztető kinyomatását elhatározták.

A közgyűlés befejezése előtt jegyzőkönyvi köszönetet mondtak a kir. jogakadémia tanári karának és igazgatójának, az egyleti helyiség ingyenes átengedéseért.

TANUGY.

Évzáró vizsgálatok a községi iskolákban. Az összes községi iskolákban az évzáró vizsgálatokat június 18., 19., 20., 21. és 22. napjain tartják meg.

ZENE és MŰVESZET.

Slavianskyék hangversenye.

A jó hírnévnek örvendő orosz énekkar tegnap a Kereskedelmi Csarnokban mutatta be készülttségét inkább mint művészetét.

Harminczan voltak összesen az asszonyokkal és gyermekekkel együtt, XVI. századbeli orosz jelmezekkel, egy harmóniummal, mely az énekszámok kíséretét adta, az orosz köznépgitárszerű hangszközével, melyeken az énekesek maguk adták elő a műsor középső számait.

Orosz és német népdalok kerültek előadásra, mikben inkább a színezett előadást élveztük, mint a vezető hangok zengését. Ezek közül egy kiváló bassista játszott az emberi hangban elérhető alsó registerben, a többi közönségesen felül nem emelkedett.

A gyors hangvétel, a lágy pianissimók mind dicsőretet érdemelnek, de annál több szemrehányást kell tennünk a kis, de zajos közönség kiméletlen csacsogására.

Igazságszolgáltatás.

A nagyvárad kir. tábla elintézt ügyei.

Előadó: *Molnár Géza.*

302 Ardeleán Simon család stb. — rendelet.
326 Boicz Miklós becsületsértés — utólag utasítva.

330 Barbis Péter gondatl. ok. testi sértés — megsemmisítve.

338 Szabó Gábor család stb. — részben megváltoztatva.

347 M. Kovács Sándorné lopás — részben megváltoztatva.

360 G. Szabó Sándor rágalmozás — részben megváltoztatva.

375 Molnár Imréné súlyos testi sértés, becsületsértés — részben visszautasítva, részben megsemmisítve.

309 Medvegny Mártonné lopás — helybenhagyva.

352 Ruzs Péter lopás — helybenhagyva.

379 Magyar Józsefné becsületsértés stb. — részben megváltoztatva, részben megsemmisítve.

389 Deutsch Pál súlyos testi sértés, becsületsértés stb. — helybenhagyva.

Előadó: *Bige Gyula.*

17 id. Csesznák Mihály — súlyos testi sértés, hatóság elleni erőszak — helybenhagyva.

19 Oranka Pál — súlyos testi sértés, magán okirat hamisítás — helybenhagyva.

48 Indrep Illiené — hatóság elleni erőszak — helybenhagyva.

68 K. Papp János — sikkasztás — helybenhagyva.

71 Pável Lina — lopás — helybenhagyva.

92 Veress Sándor — testi sértés — visszautasítva.

124 Kovács Danielné — becsületsértés — részben visszautasítva, részben helybenhagyva.

1341 Trensán Szineszie — szándékos emberölés — részben megváltoztatva.

Előadó: *Balogh Samu.*

592 Dume Filimon súlyos testi sértés, testi sértés — helybenhagyva.

593 Varga Gábor zsarolás — megváltoztatva.

629 Bacza István súlyos testisértés, lopás — részben megváltoztatva.

630 Jabab Lajos súlyos testisértés, lopás — részben megváltoztatva.

683 Tikász Andrásné becsület sértés —

697 Pantis Miklós testi sértés — helybenhagyva.

698 Bokis János testi sértés — helybenhagyva.

Előadó: *Dr. Marienescu Athand.*

711 Köpe Zsófia — Kiss Mihály — helyben hagyva.
 715 Gyurisán Katalin — Aszódi Elek — helyben hagyva.
 716 Mucsi Sándor — Mucsi Sára — helyben hagyva.
 717 Szilasi Antal — Cziráki Mária — helyben hagyva.
 744 Menszár Sándor — Hevesi Juliánna — helyben hagyva.
 806 Macselka József — Szilágyi Piroska — helyben hagyva.
 813 Molnár Ottilla — Kiss János — helyben hagyva.
 822 Rappó Katalin — Szabó József — megváltoztatva.
 839 Takács Juliánna — Kiss József — részben megváltoztatva.
 832 Keszelenyi F. — Denk Mária — helyben hagyva.

REGÉNY-CSARNOK.

EL MATARIFE.

Francziából fordította: V. A.

33.

Barátom, sohasem élhet meg ilyen aggodalmat. Nem tudom, hány perc alatt futottam be csapatommal a Vera és Lesaca közti távolságot, talán másfél óra alatt. Mikor a Bidassoa hidjánál voltunk, hallottuk a puskaropogását. Valóban Garmendia volt, ki rácsapott a Cinco Villas székelyére. Emlékszem, hogy mondta egyszer: »Mina felgyújtotta Lecarozt én is így teszek.« Távolról követte Guibelalde mozgólatait Irun felé. Egy kémtől értesült, hogy a feleségem Lesacában van: az igen jó pillanat volt fenyegetését végre hajtani.

Közeledve láttuk a lángnyelveket és a füstömeget a falu fölött. Elpusztították azt a pesetorok; de a lesaca-i férfiak, bár majd mind aggastyánok, erősen védtek magukat, bezárkózva a toronyba vagy a vár négyszögű terére. Oly dühhel rontottunk be a városba, hogy az elenállás semmit sem ért. Egy pillanatig ember ellen harcolt késhegyre az utcán, a házakban, végre a banditák mindenünnen elfutottak és mi lettünk a hely urai. Kerestek feleségemet, — kiáltottam katonáimnak. — Felkutattuk a plebániát, több házat: sehol senki. Valaki mondta nekem: — A toronyban van a plebánossal és többekkel.

Valóban, a templom felől, melyet a lángok nyaldostak, a kétségbeesés kiáltásai hatoltak mindenfelé, egy ablakban don Joakimot láttam, ki hitt engem. A pesetorok nem tudván felhatolni a toronyban, lent nagy csomó a szárazságtól megpirult paprikát halmaztak össze és terpentinnel öntözgeték le. Ezt felgyújtva borzasztó füstöt csináltak, miáltal az gondolták, hogy megfojtják, vagy felégetik a védőket.

A katonák eltávolították a tüzet, én benyomultam a lépcső házba. Felértem; itt voltak a derék őszhajú aggastyánok, sebekkel borítva. Don Joakim zord arccal, a lőportól fekete kezekkel ragadta meg karomat és egy helyre mutatott . . . borzalom! . . . szegény nőm egy sarokban tilt egy padon . . . Melle fedetlen volt, keble fölött egy seb tátongott, melyből néhány csepp vér szivárgott. Magamon kívül rohantam hozzá és megragadtam kezét: Paula, Paula, — kiáltám. — Kezei már hidegek voltak . . . Kimondhatatlan tekintetet vetett rám, mosolygot és mormogta: — Manuel Isten veled! — alig tudta kimondani. Ah, barátom, az a mosoly azokon a halvány ajkokon, két szemének az az utolsó tekintete mindig előttem van . . . Semmit sem vetett szememre, nekem ki megöltém őt! . . .

Kezeimben tartottam fejét. Paula — mondtam, bocsás meg nekem! — Semmit sem felelt többé, hanem megkísérelte megragadni a pap feszületét, ki a haldoklók imádságát mormolta. Egy pillanattal később ki lehelte lelkét . . . Barátom, mikor láttam, hogy az az imádott fő nem él többé, kegyetlenebb halált éreztem magamban, mint ez volt!

Paula mellett egy fegyver volt. Don Joakim beszélte, hogy Paula tanácsolta neki legelőször, a rablók megérkezésekor, hogy zárkózzanak a toronyba. Ő maga két óra hosszáig lövöldözött az ellenségre, mint egy katona. Épp mikor én a faluba jöttem, találta el egy golyó!

Katonáim, kik könnyes szemekkel álltak körül, segítettek nekem levinni a toronyból kedvesem holttestét. A templomban helyeztük el; a nők hangos kiáltásokkal és zokogással jöttek oda és virágokkal takarták el. Szívemet kimondhatatlan bőségség fogta el: s mikor kimentem a térre, még növekedett ez bennem, mert Garmendiát láttam magam előtt tizenkét társával — fogva. Betévedt egy háznak az udvarára, hol katonáim nagy csodára lefegyverezték.

Ez az ember egy győző tekintetével mért végig: talán tudta, hogy Paula halála őt eléggé megbosszulja. Már-már szívébe akartam a késem mártani. Mégis ez gyávaságnak tűnt fel előttem és először parancsot adtam, hogy a többi foglyokat löjjék agyon. Don Joakim hozzám jött és mondá: — Manuel a feleséged lelkére kérlek, kegyelmezz meg ellenségeidnek. Soha, — feleltem, — Sorroudo nem kegyelmez meg senkinek. Imádkozzék értük, ha úgy tetszik.

A foglyokat a torony elé állították sorba egymás mellé és kivégezték. Azután visszatértem Garmendiához.

— Számódra, — mondtam neki, — gyújtogató és gyilkos, csak egy büntetés van mely engem megbosszul. Te cabalero vagy, mint én és mint baszk nemes, de függeni fogsz, mint hitvány ember.

Most már elhalványodott Garmendia; de jól meg volt kötözve. Egy tölgy fa alá hurczolták a falu kapujához és felakasztották. Nem halt meg azonnal, én mégis megszántam és egy golyót küldtem a szívébe.

Megesküdtem, hogy kiirtom egész csapatát és megtartottam szavam.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Lónyayék utja.

Bécs, május 15. (Saját tud. távirata.) Lónyay Elemér gróf és neje Bécsbe érkeztek s onnan Kalksburgba utaztak. — Erssébet főhercegnő is ma érkezett Bécsbe.

A kath autonómia.

Budapest, május 15. (Saj. tud. táv.) A kath. autonómiai kongresszus 27-es bizottságának 12-es albizottsága Szapáry Gyula gróf elnöklete alatt ülést tartott, melyen a jegyzői tisztelt Hoványi Gyula dr. előadó vitte. A bizottság megbizta elnökét, hogy a kormány kiküldötteit és a püspöki kar 3 tagu bizottságát egy később meghatározandó időre közös ülésre hívja össze.

Nagy katonai nyugdíjazások.

Eger, május 15. (Saj. tud. táv.) Az itt állomásozó 60. sz. gyalogezred parancsnokát Schwarcz Henrik ezredest, Gerhauser Zsigmond, Katona Gyula, Nász Sándor alezredeseket, egy kapitányt, 2 főhadnagyot nyugdíjaztak, mert az ezred jubileumi ünnepén több súlyos szabálytalanságot követtek el.

A külügyi exposé.

London, május 15. A Morningpost azt mondja Goluchowski gróf külügyminiszter expozéjáról, hogy megegyezik általános karakterével a delegációnak, a mely eddig ki tudta kerülni a nemzeti viszályokat és csupán arra

szoritkozott, hogy a közszükségletekről körültekintéssel és takarékosan gondoskodjék. Goluchowski grófnak az a kijelentése, hogy az általános béke fenn fog tartatni, meglegedést kelt és tényeken alapszik.

A Daily Chronicle azt mondja, hogy Goluchowski gróf beszédének legfontosabb része az, a mely kiemeli a legutóbbi berlini találkozást mint a hármasszövetség megerősítését és célzást tesz a hármasszövetségre mint a békének zavaros időkben való garancziájára. Kétségtelenül nyilvánvaló jele az európai érdekek szolidaritásának, hogy Anglia egész haderejének Dél-Afrikában való elfoglaltsága hét hónap óta egyetlen hatalmasságot sem csábított arra, hogy Angliát megtámadja. A nevezett lap végül idézi Goluchowski szavait és maga is annak a reményének ad kifejezést, hogy jövőre is sikerül súlyos következményű meglepetéseket kikerülni. Goluchowski grófnak az intervenczióra vonatkozólag kifejtett álláspontját a nevezett lap föltétlenül korrektnek mondja.

Felszámoló takarékpénztár.

Budapest, május 15. (Saját tud. táv.) A modosi takarékpénztár igazgatója 100.000 korona értékűen váltóval manipulált és most kimondták a fölszámolást. — Az izgalom az egész községben általános.

A hármasszövetség.

Berlin, május 15. A Kleines Journal írja: Ferencz József császár és király ő Felségének nagy jelentőségű szavait bizonyára az egész földkerekségén fontos garancziaként és megerősítésként fogják fogadni. Goluchowski gróf külügyminiszter kiegészítő beszéde a berlini ünnepek hatása alatt áll és szintén úgy hangzik, mint a békeszövetség megerősítése. Ezek a fejtegetések föltöbb örvendetesek a bizonyosságot tesznek Közép-Európa erős békeirányzatáról, a melyhez egy a hármasszövetség államai, mint Oroszország, Anglia és a kis államok is gratulálhatnak maguknak.

Páris, május 15. A Gaulois ő Felsége trónbeszédét méltatva, kiemeli az Ausztria-Magyarország és Oroszország között való egyetértésről szóló passzus jelentőségét és hozzát teszi, hogy a trónbeszéd világosan kimondja, hogy a legutóbbi berlini császártalálkozásnak nem volt a hármasszövetség egyszerű és világos megerősítésén túl menő jelentősége.

Transzvál.

London, május 15. A Reuter-ügynökség jelenti Pretóriából 12-iki kelettel: A búrok ma heves ágyu- és puskatűzzel megtámadták Mafekinget. A benszülöttek negyedét egy gránát fölggyújtotta és elhamvasztotta. A Delagoa-öblön keresztül való élelmiszer-behozatal eltiltása leginkább az angolokat fogja sújtani, mert az élelmiszereket első sorban a burgherek, azután a semleges hatalmak alattvalói között osztják szét és csak azután kerül a sor a foglyokra.

Robbanás Párisban.

Páris, május 15. Tegnap este 9 órakor az Avenue de Champs Elysées-n meglehetősen erős robbanás történt. Egyik-másik lap pokolgépet emleget, ellenben a rendőrség kijelenti, hogy csak egy darab pikrinsó robbant föl, a mely véletlenül az utcára esett, a hol egy

kocsi keresztül ment rajta és így felrobbant. Senki sem sérült meg és anyagi kárt sem okozott a robbanás.

KÖZGAZDASÁG.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1899. május hó 15-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 14.60—14.80. Kétszeres buza 11.80—11.20. Rozs 11.40—11.—. Arpa 11.20—10.10. Zab 9.60—9.30. Tengeri: 11.20—10.50. Borsó 30.—. Lencse 34.—. Bab 12.60. Köleskása 24.—. Burgonya 4.—. 100 kiló lángliszt 27.—. zsemlyeliszt 25.—. fehérkenyér liszt 24.—. barnakenyér liszt 21.—. széna fuvarral 4.—. szalma 1.—. Szalonna 108.—. 6 kiló zsup-szalma —16, 150 dkg alom-szalma —10. 1 köbm. búkkfa 6.40, tölgyfa 6.—, cserfa 6.60, 100 kiló marhahus —.96, öntött gyertya —.90, Lámpaolaj —.86. 1 liter ó-bor 1.—. Uj-bor —.80. Pálinka —.64, Szilva-pálinka 1.80. Szesz 1.90. 1 mm. kőszó 21.50, nyers fagyú —.46. olvaszt. fagyú 64.—, szappan 48.—, mosott birka gyapju —.—, magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 64.—, uj bor 44.—, mész 2.50, kemény faszén 3.50, puha faszén 3.—, kendermag 22.—. köles —.—, repce —.—, dió 60.—, mogoró —.—, aszalt szilva 50.—. Egy kilogramm savanyu káposzta 20, szalonna 1.12, sertéshus 1.—4, juh-hus 68, veres hagyma 16, fog-hagyma 48, bors 2.—, paprika 2.40, barnakenyér 20. Egy liter kőolaj 44, mm. búkköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—, 1 mm. löhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Forgalmi kimutatás 1899. évi május hó 15-ről. Tiszta buza körülbelül 480 hltr, kétszeres buza 120 hltr, rozs 230 hltr, árpa 110 hkl, zab 140 hltr, tengeri 290 hltr, burgonya 350 hltr. Lábás jószágok: Hizott sertés mintegy 82 drb, félhizott 170, sovány 190, süldő 380, malac: 550, hizott marha 17, jármás ökör 370 fejős tehén 210, borju 270, bivaly 9, juh és kecske 350, ló 297.

Marha ártáblázat 1899. május hó 15-ről. Egy pár első rendű jármás ökör 630—685, egy pár másodrendű jármás ökör 490—595, egy pár harmadrendű jármás ökör 250—480, 1 drb fejős tehén 100—230. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 150—212. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 116—170. 1 drb. veres borju 16—32, 1 drb. fél éves borju 36—46, 1 drb egy éves borju 46—70, két éves borju 68—148. 1 drb hizott sertés 88—140, 1 pár fél éves 29—38, 1 pár egy éves sertés, 38—66, 1 pár két éves sertés 66—128. 1 drb igás ló 140—260, 1 pár ökrébőr 36—44, 1 pár tehénbőr 26—34. 1 pár bojubőr 10—17, 1 pár lóbor 10—22.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, május 15.

Osztrák hitel	724.60
Magyar hitel	729.50
Allamvasut	686.50
Rimamuránvi	598.—
Magyar jelzálog	455.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

Budapest, május 15.

Buza októberre	7.97
Buza áprilisra	7.75
Uj tengeri	5.60
Rozs okt.	7.05
Zab okt.	5.27
Káposzta, repce, aug.	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. május 15-én.

Magyar aranyjárdék 4%	97.40
Magyar koronajárdék	92.10
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,0%	101.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,0%	99.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	97.50

Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	92.25
Italmérségi jog megváltási kötvény	98.10
Horváth-szlavón földterhermentesítési kötvény	94.—
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	164.—
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	132.—
Osztrák járadék papirban	98.80
Osztrák járadék ezüstben	98.—
Osztrák járadék aranyban	97.80
Osztrák korona járadék	98.—
Osztrák államsorsjegyek	185.—
Osztrák magyar bankrészevény	17.75
Magyar hitelbankrészevény	725.50
Osztrák hitelintézet részevény	722.20
Párisi vista	96.40
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	19.26
Németbirodalmi márka	118.80
London vista	242.70
20 márkás arany	28.66

A nyorokozásért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Önkéntes árverés.

A régi Rózsabokor épülete összes anyagával, u. m.: tetővel, ablakok, ajtók, verandával stb. f. hó 21-én délután 3 órakor a színhelyen nyilvános árverés útján el fog adatni.

Árverezni szándékozók a kikiáltási ár 10 százalékát előzetesen letenni kötelesek.

Nagyvárad, 1900 május hó 9.

A Színház és Bazar Építkezési Vállalat.

4992/1900. tkv.

Árverési hirdetményi kivonat.

A nagyvárad kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a Bihar-mező-keresztesi takarékpénztár végrehajtónak **Bátori Agnes férj. Faragó Istvánné** mező-keresztesi lakos végrehajtást szenvedő elleni végrehajtási ügyében. Első sorban: a mezőkeresztesi 495 sz. betétben A. I. 1—12 sorszám alatt felvett beltelkes házból, kertből, szántó és rétföldekből álló jószágtestnek $\frac{2}{8}$ -ad részére 1607 korona kikiáltási árban, másodsorban ugyanezen betétben A. I. 1. sorszám alatt felvett legelő járandóságnak $\frac{2}{8}$ -ad részére 270 korona kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte és annak foganatosítására határidőül 1900. évi június hó 6-ik napjának d. e. 9 óráját Mezőkeresztes község házához kitzte.

Az árverésre kitett ingatlanok szükség esetén a kikiáltási árakon alul is elfognak adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10 %-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban letenni.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt a kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóságnál és Mező-Keresztes község előjáróságánál tekinthetők meg.

Kelt Nagyvárad 1900. márczius 17 a kir. trvszék mint tkvi. hatóság.

Kiss András,
kir. trvszéki bíró.

Ö csász. és apost. kir. Főlségének legfelsőbb rendeletére.

XXXIII. csász. királyi államsorsjáték

a birodalom inneni részének jótékony céljaira.

Ezen Ausztriában egyedüli törvényesen engedélyezett

pénzsorsjáték

16.514 készpénzbeli nyereményeket tartalmaz, 410.200 korona összértékben.

A főnyeremény 200.000 koronát tesz.

A huzás visszavonhatatlanul 1900. évi június hó 7-én történik.

Egy sorsjegynek ára 4 korona.

Sorsjegyek kaphatók: Az államsorsjáték osztályánál Bécsben, I., Riemergasse 7., lottógyűjteményekben, dohánytőzsdékben, adó-, posta-, távirat- és vasuti-hivatalokban, váltóüzletekben, s. a. t. Játszótervek sorsjegyvevők számára ingyen.

A sorsjegyek portómentesen küldetnek át.

A cs. kir. lottó- és sorsjáték igazgatóságtól. Államsorsjátékok osztálya.

Zongora-gyár Budapestben.

FIÓK-ÜZLET:
Arad.
Győr.
Kolozsvár.

THÉK ENDRE

FIÓK-ÜZLET:
Szeged.
Temesvár.
Kassa.

BUDAPEST és NAGYVÁRAD.
Üllői-ut 66. sz. Kolozsvári-u. 4. sz.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy

nagyváradai fiók zongora-raktáram

mely eddig Fő-ut Széchenyi-szálloda alatt létezett, most **Kolozsvári-u. 4. sz.** alá a vezetésével megbízott **Vomácska József** zeneanár ur saját lakására helyeztem át. — Raktáron mindig nagy választék áll a t. közönség rendelkezésére

zongora-gyártmányaimból.

Gyártott zongoráim nemcsak bel-, hanem külföldön is a legnagyobb keresletnek örvendenek, minőségükért szavatolok. Hogy zongoráim mennyire kiállják a versenyt a külföldi gyártmányokkal, bizonyítja az is, hogy az ország valamennyi nevezetesebb zeneintézetében, így az orsz. magy. zene-akadémiában is kizárólag a **THÉK-féle zongorák** használatosak.

A n. é. közönség látogatását kérve zongora-termembe, maradok kiváló tisztelettel

Képes árjegyzékkel kívánatra szolgálunk.

THÉK ENDRE.

Zongora-gyár Budapestben.